

191.82  
1241

STANFORD UNIVERSITY  
LIBRARIES  
STACKS  
AUG 8 1977

ИНСТИТУТ ЗА СРПСКОХРВАТСКИ ЈЕЗИК

---

# НАШ ЈЕЗИК

XXI/4—5

БЕОГРАД  
1975

# НАШ ЈЕЗИК

Књига XXI (нова серија)

Св. 4—5

## САДРЖАЈ

Стилистичка схватања Александра Белића (уз петнаестогодишњицу смрти нашег великог научника) (БЕРИСЛАВ М. НИКОЛИЋ) .....	203—214
Три старе именице које нису то (РАДОСАВ БОШКОВИЋ) .....	215—222
Граница слога и неке појаве у вези са њом (АСИМ ПЕЦО) .....	223—229
Прилог проучавању Ђура Даничића као акцентолога (БЕРИСЛАВ М. НИКОЛИЋ) .....	230—232
Приступ обради падежних синтагми у средњој школи (свршетак) (ДАРИНКА ГОРТАН-ПРЕМК) .....	233—239
Писање арапских речи у српскохрватском језику (ДАРКО ТАНАСКОВИЋ) .....	240—254
Прилози и дискусија:	
(1) Замена арапских гласова у традиционалним српскохрватским арабизмима (НИКОЛА РОДИЋ) .....	254—261
(2) Транскрипција арапских имена у светлу наше правописне и језичке норме (МИТАР ПЕШИКАН) .....	261—266
(3) Неколико примера транскрипције арапских имена (ДАРКО ТАНАСКОВИЋ) .....	266—267
Текућа питања језичке културе	
(1) О етнику <i>Косовац</i> и <i>Косовар</i> (НИКОЛА РОДИЋ) .....	268—269
(2) Род именице <i>миџо</i> (МИЛИЦА ВУЈАНИЋ) .....	269—270
(3) О употреби двају глагола: 1. користити (се); 2. захвалити (се) (ДАРИНКА ГОРТАН-ПРЕМК) .....	270—274
Хроника	
(1) Савјетовање у Сарајеву о раду на пројекту „Школска терминологија“ (МЕВЛИДА КАРАЦА-ГАРИЋ) .....	275—276
(2) Пети међународни састанак слависта у Вукове дане (ЈБИЉАНА ЈУХАС) .....	276—278
(3) Прва југословенска ономастичка конференција (ЗВЕЗДАНА ПАВЛОВИЋ) .....	278—279
Спомени	
Трајни лингвистички значај Симоновићеве термилошке грађе (In memoriam аутору „Ботаничког речника“) (МИТАР ПЕШИКАН) .....	280—281
Регистар .....	282—287

је било, тако јесте и тако ће бити, и не само на језичком плану. Међутим, треба, оставити будућности који ће облик превагнути, *Косовац* или *Косовар*, али што се тиче данашњег језичког стања једино је исправан облик *Косовац* за све представнике српскохрватског језичког осећања, а нарочито у средствима јавног информисања, која у великој мери утичу и на језик широких народних маса, у позитивном или негативном смислу. Најчешће правило што се тиче употребе етника, ктетика и сл. јесте да се употребљавају они облици које говори и употребљава народ, који су дубоко укореењени у народној свести. У нашем случају сасвим је исправан језички и један и други облик етника, и *Косовац* и *Косовар*, али један — (*Косовац*) одговара једном језичком осећању, српскохрватском, а други (*Косовар*), другом, албанском језичком осећању.

Напомињемо да је Д. Мршевић у Језичким поукама у Нашем језику XVIII/4—5, стр. 286. скренула пажњу да не треба употребљавати *Косовар(е)*, него *Косовац* (*Косовци*), одн. *Косовљанин* (*Косовљани*). Треба уз то напоменути да је облик *Косовљанин* (*Косовљани*), мада системски правилан, недовољно обичан.

Н. Рогоћ

## РОД ИМЕНИЦЕ МИТО

Познати руски слависта и сербокроатиста В. П. Гудков обратио се редакцији часописа скрећући пажњу на један случај одступања од нормалног граматичког рода. Наиме, он је у једном броју „Политике“ запазио да се именица *мишо* употребљава у мушком роду. Он је тачно уочио да то није у складу са општим правилом, по коме именице на -о могу бити мушког рода само ако су страног порекла (*аушо*, *кино* и сл. — овде се изузимају хипокористици типа *зело* и именице мушког рода типа *кошао*) и да таква појава код једне исконске словенске речи (каква је *мишо*) представља нешто принципијелно ново, према чему треба заузети нормативни став.

И доиста у „Политици“ од 29. јуна ове године, на страни петој, у прилогу Божицара Дикића „Подмићивање“ (у рубрици „Иза политичких кулиса“) именица *мишо* употребљена је доследно у мушком роду: „*Мишо је шакао из шрехрамбеној концерна . . . Блеков мишо . . . досезао [је] у грује земље . . . Кага је сазнао за шако замашан мишо.*“

Ова је именица, међутим, у нашем језику, као и у осталим словенским језицима (испореци рус. *мыто*; буг. *мишо*; пољ. *мыто*; чеш. *мыто*) позната само у средњем роду. Тако је с ознаком средњег рода забележена у свим постојећим речницима српскохрватскога језика: у Вуковом Српском рјечнику, у Ристић-Кангргином Српскохрватско-немачком речнику, у Дејановићевом Хрватско-српско-француском рјечнику, у Бенешевом Хрватско-пољском рјечнику, у Рјечнику Југославенске академије знаности и умјетности и другим речницима.

У богатој грађи која служи за израду великог Речника српскохрватског књижевног и народног језика (Речника САНУ), као и у заједничкој

речничкој грађи Матице српске и Матице хрватске — именица *мишо* је такође засведочена само у средњем роду, нпр.: *џроклешо узимали мишо* (Вук, Рјечник); *шајно мишо крв њије* (Вук, Народне пословице); *брајско мишо даји* („нзвчана одштета коју плаћа крвник породици убијеног“) (Његош, Горски вијенац, Београд 1952, стр. 41); *дају миша и завјешје* (Његош, Пустињац петњишки, Панчево 1885, стр. 27); *неће [ја] никакво златно мишо ојкинути од нашега сјабла* (А. Шеноа, Сабране приповијести V, Загреб 1886, стр. 31); *масно мишо* (Ј. Бенешкић, Сељаци [превод с пољск г], Загреб 1951, стр. 345); *све слајко мишо* (С. Колар, Ми смо за правцу, Београд 1947, стр. 10) — итд.

У Даничићевим „Основама српскога или хрватскога језика“ именица *мишо* се такође наводи као именица средњег рода, у низу осталих двесложних именица средњег рода с истим завршетком (*блашо, враша, длешо, жишо, златшо, јашо, клашо, лешо, месшо, њлушо, њушо, сишо, шешшо, уста, шийишо*).

На основу изнесених примера нема, дакле, никакве сумње да је именица *мишо* средњег рода и да је једино тако треба и употребљавати. Ипак чињеница да је новинар „Политике“ употребио реч *мишо* у мушком роду не представља неко језичко изненађење, јер се она у језичкој свести могла наклонити на именице мушког рода на *-о* које су страног порекла, нпр. *аушо, кино, динамо, либрешо, мошо*, које у множини имају облик средњег рода, дакле: *ауша, кина, динама, либреша, моша*. Оваквих речи има доста (исп. *корзо, моло, сјакашо, јешо, вешо, салшо, коншо, ризошо, њоршо* итд.), а неке од њих су постале врло обичне и ушле у свакодневни језик, тако да су мogle утицати и на једну исконску словенску реч, нарочито ако она аугру није сасвим блиска. И једна импровизирана анкета показује да и код других има оваквог колебања.

Уосталом, ово није једино прекорачење поменутог правила о роду именица на *-о*. Познато је, наиме, да је у нашем језику именица *јушо* колебаљивог рода, тј. јавља се не само у средњем него и у мушком роду: *завијао је . . . јушо* (Ј. Косор, Миме, Загреб, 1916, стр. 66); *дуноу је јушо* (Крлежа, Три домобрана, Београд 1950, стр. 54); *доћи [ће] љавоболни јушо, кише* (Давичо, Бетон и свици, Београд 1956, стр. 18) — и сл. Ово је ипак специфичан случај (условљен донекле ужим терминолошким системом), и не оправдава одступање од средњег рода у употреби именице *мишо*.

М. Вујанић

## О УПОТРЕБИ ДВАЈУ ГЛАГОЛА: 1. КОРИСТИТИ (СЕ); 2. ЗАХВАЛИТИ (СЕ)

Један дугогодишњи лектор и наш стални читалац поставио нам је више питања која се односе на правилност језика; на два од њих одговорићемо овом приликом.